

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain ja vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 b §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia ja vapaasta sivistystyöstä annettua lakia.

Valtioneuvosto on päättänyt indeksikorotusten jäädyttämisestä opetus- ja kulttuuritoimen hallinnonalalla vuosina 2016—2019 osana valtioneuvoston päättämiä valtiontalouden sopeuttamistoimia. Indeksikorotuksia vastaava säästö tehtäisiin vuoden 2018 osalta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain nojalla sellaisiin esi- ja perusopetuslain mukaisten toimintojen rahoitukseen, jotka ovat indeksikorotuksen piirissä. Museoiden, teattereiden ja orkesterien ja taiteen perusopetuksen sekä lukiokoulutuksen vuoden 2018 indeksikorotus tehtäisiin laskennallisesti, mutta vastaavan suuruinen säästö huomioitaisiin euromäärissä, jotka vähentävät kunkin kulttuurilaitos- ja koulutusmuodon keskimääräisiä yksikköhintoja indeksikorotusta vastaavalla määrällä.

Vastaavasti vapaasta sivistystyöstä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vapaan sivistystyön oppilaitosten keskimääräisiin yksikköhintoihin tehtäisiin vuoden 2018 indeksikorotusta vastaavat vähennykset.

Kaikki indeksikorotuksia vastaavat säästöt ehdotetaan tehtäväksi pysyviksi.

Lisäksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin tehtäisiin kirjastolainsäädännön muutoksesta johtuva tarkistus kirjastojen valtionavustusta koskevaan säännökseen.

Esitys liittyy valtion vuoden 2018 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018.

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (1705/2009), jäljempänä rahoituslaki, säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoiman esi- ja perusopetuksen rahoituksesta, aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaustuntikohtaisesta rahoituksesta, taiteen perusopetuksen opetustuntikohtaisesta rahoituksesta, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen rahoituksesta sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden rahoituksesta. Rahoituslaissa säädetään esi- ja perusopetuksen sellaisten toimintojen rahoituksesta, joita ei rahoiteta valtionvarainministeriön ikäluokkapohjaisella valtionosuudella.

Rahoituslain soveltamisalasta säädetään sen 1 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan laissa säädetään kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta ja -avustuksesta sekä muusta rahoituksesta lain soveltamisalaan kuuluvasta rahoituksesta, joista säädetään lukiolaissa (629/1998), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998), nuorisolaissa (72/2006), liikuntalaissa (1054/1998), museolaissa (729/1992) ja teatteri- ja orkesterilaissa (730/1992).

Rahoituslain 23 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella säädetään vuosittain seuraavan varainhoitovuoden rahoituksen perusteina käytettävät lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja taiteen perusopetuksen keskimääräisen yksikköhinnat arvioidun kustannustason mukaiseksi siten kuin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 54 §:n 2 momentissa ja 57 §:ssä säädetään. Lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja taiteen perusopetuksen keskimääräiseen yksikköhintaan tehtävästä koulutusmuodoittain lasketusta vähennyksestä säädetään rahoituslain 23 b §:ssä. Lukiota koskeva vähennys muodostuu vuosien 2014 ja 2015 säästöjen lisäksi vuoden 2013, vuoden 2014 arvioidun kustannustason tarkistusten tekemättä jättämisestä ja vuoden 2016 indeksikorotusta vastaavasta säästöstä. Vähennys on lukio-koulutuksen osalta 1 048,52 euroa, ammatillisen peruskoulutuksen osalta 826,73 euroa ja taiteen perusopetuksen osalta 2,41 euroa.

Rahoituslain 29 §:n 1 momentissa säädetään esi- ja perusopetuksen yksikköhintojen laskemisesta. Momentissa säädetään seuraavien toimintojen yksikköhintojen laskemisesta: perusopetuksen lisäopetus, perusopetukseen valmistava opetus, pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien niiden oppilaiden esiopetus, jotka täyttävät viisi vuotta esiopetuksen alkamisvuonna, muiden kuin oppivelvollisten perusopetus, ulkomailla järjestettävä perusopetuslain mukainen opetus, pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien vaikeimmin kehitysvammaisten ja muiden pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden esi- ja perusopetuksesta aiheutuvat lisäkustannukset, sisäoppilaitoslisä ja yksityisten opetuksen järjestäjien koulukotikotus.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoiman esi- ja perusopetuksen yksikköhintojen perusteena on valtiovarainministeriön vahvistama kotikuntakorvauksen perusosa, joka vuonna 2017 on 6 573,54 euroa. Momentissa säädetyn laskentakaaavan mukaan kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 197,23 euroa, joka muodostuu vuosien 2013—2014 kustannustason muutoksen tekemättä jättämisestä ja vuoden 2016 indeksikorotusta vastaavan suuruudesta säästöstä.

Pykälässä 1 momentissa tarkoitettujen toimintojen yksikköhinnat oppilasta, läsnäolokuukautta tai kurssia kohden saadaan, kun kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään edellä mainittu 197,23 euroa ja saatu erotus kerrotaan momentin taulukossa asianomaista toimintoa koskevalta kertoimella.

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnoista ja niiden laskemisesta säädetään rahoituslain 35 ja 35 a §:ssä. Rahoituslain 35 §:n mukaan museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnat lasketaan erikseen kunkin taide- ja kulttuurilaitosmuodon osalta vuosittain jakamalla yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna niiden toiminnasta aiheutuneiden käyttökustannukset asianomaisten kulttuurilaitosten saman kalenterivuoden todellisten henkilötövuosien yhteismäärällä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää yksikköhinnan varainhoitovuodelle arvioidun kustannustason mukaiseksi ja ottaen huomioon valtion toimenpiteistä aiheutuvat toiminnan laajuuden ja laadun muutokset soveltuvin osin siten kuin 23 §:n 1 momentissa säädetään. Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhintoja laskettaessa niitä alennetaan vuosittain rahoituslain 35 a §:n mukaan seuraavasti: 1) museoiden osalta 15 996 euroa; 2) teattereiden osalta 10 323 euroa; ja 3) orkestereiden osalta 10 253 euroa.

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhintaa ei porrasteta. Museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuusrahoituksessa ei ole lakisääteistä kunnan rahoitusosuutta.

Rahoituslain 44 §:n 3 momentissa säädetään valtionavustuksesta keskuskirjasto- ja maakuntakirjastotehtävän hoitamiseen. Momentin mukaan kunnalle myönnetään näihin tehtäviin valtionavustusta valtion talousarvion rajoissa määrä, joka vastaa likimäärin tehtävästä aiheutuvia lisäkustannuksia.

Yleisistä kirjastoista annetun lain (1492/2016) 7 ja 8 §, jotka koskevat yleisten kirjastojen valtakunnallisia ja alueellisia kehittämistehtäviä, tulevat voimaan vuoden 2018 alussa. Muilta osin laki on tullut voimaan vuoden 2017 alussa.

Valtakunnallisella ja alueellisella kehittämistehtävällä korvataan nykyinen organisaatiomalliin perustuva keskus- ja maakuntakirjastojärjestelmä. Keskus- ja maakuntakirjastotoiminta ei sinänsä lakkaa, vaan se määritellään uudelleen palvelutehtävästä käsin. Yleisistä kirjastoista annetun lain 7 §:ssä säädetään valtakunnallisesta kehittämistehtävästä, jolla tuetaan tasapuolisesti kaikkien yleisten kirjastojen mahdollisuuksia kehittää toimintaansa. Lain 8 §:ssä tarkoitettulla alueellisella kehittämistehtävällä luodaan edellytyksiä toimialueen yleisten kirjastojen toiminnan vahvistumiselle. Lain 9 §:ssä säädetään erityisestä tehtävästä, jolla voidaan puolestaan täydentää laissa yleisille kirjastoille säädettyjä tehtäviä. Lain 18 §:n 2 momentin mukaan kunnalle myönnetään valtionavustusta valtion talousarvioon otetun määrärahan rajoissa 7 §:ssä tarkoitetun valtakunnallisen kehittämistehtävän, 8 §:ssä tarkoitetun alueellisen kehittämistehtävän ja 9 §:ssä tarkoitetun erityisen tehtävän hoitamiseen siten kuin rahoituslaissa säädetään.

1.2 Laki vapaasta sivistystyöstä

Vapaan sivistystyön rahoituksesta säädetään vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998). Vapaan sivistystyön oppilaitoksia ovat kansanopistot, kansalaisopistot, opinto-keskukset, liikunnan koulutuskeskukset ja kesäyliopistot. Opetus- ja kulttuuriministeriö vah-

vistaa vuosittain valtion talousarvion rajoissa valtionosuuden laskemisen perusteena käytettävien opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien ja opetustuntien määrän.

Valtionosuus muodostuu kaikissa vapaan sivistystyön oppilaitosmuodoissa siten, että käyttökustannusten valtionosuuden peruste on kunkin oppilaitosmuodon käyttökustannusten pohjalta suoritetta kohti laskettavan yksikköhinnan ja suoritteen tulo. Suorite ja valtionosuusprosentti vaihtelevat oppilaitosmuodoittain. Opetus- ja kulttuuriministeriö määrää vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 §:n 1 momentin mukaan opiskelijaviikkojen, opiskelijavuorokausien, opiskelijapäivien ja opetustuntien yksikköhinnat seuraavaa vuotta varten.

Vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 b §:n 1 momentin mukaan vapaan sivistystyön oppilaitosten yksikköhinnoista vähennetään euromäärä, joka muodostuu vuosien 2013—2014 kustannustason muutoksen tekemättä jättämisestä ja vuoden 2016 indeksikorotusta vastaavasta säästöstä. Momentin mukaisesti vähennetään yksikköhinnasta kansanopiston opiskelijaviikon osalta 9,47 euroa, valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen opiskelijavuorokauden osalta 2,81 euroa, kansalaisopiston opetustunnin osalta 2,66 euroa, kesäyliopiston opetustunnin osalta 5 euroa ja opintokeskusten opetustunnin osalta 3,11 euroa.

2 Nykytilan arviointi

Lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja taiteen perusopetuksen keskimääräisiin yksikköhintoihin on kohdistettu koulutusmuodoittain laskettuja vähennyksiä. Lukion osalta vähennys muodostuu vuosien 2014 ja 2015 säästöjen lisäksi vuoden 2013, vuoden 2014 arvioidun kustannustason tarkistusten tekemättä jättämisestä ja vuoden 2016 indeksikorotusta vastaavasta säästöstä. Esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvauksen perusosasta on vähennetty vuosittain euromäärä, joka on muodostunut vuosien 2013—2014 kustannustason muutoksen tekemättä jättämisestä ja vuoden 2016 indeksikorotusta vastaavasta säästöstä. Vapaan sivistystyön oppilaitosten keskimääräisiin yksikköhintoihin on tehty vuosien 2013 ja 2014 kustannustason muutoksen tarkistuksen tekemättä jättämistä vastaava vähennys ja vuoden 2016 indeksikorotusta vastaava säästö. Lisäksi suoritemääriä on leikattu.

Tehtyjen säästöpäätösten vaikutuksia koulutuksen ja opetuksen järjestäjien sekä oppilaitosten ylläpitäjien toimintaedellytyksiin on vaikea arvioida täysimääräisesti. Esi- ja perusopetuksen ja lukioden koulutuksen järjestäjät sekä vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitäjät ovat joutuneet sopeuttamaan toimintaansa käytettävissä oleviin resursseihin.

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksiin on kohdistettu vuosina 2012—2017 yhteensä 20,86 miljoonan euron säästöt. Säästö muodostuu aiemmissa kehyspäätöksissä sovitusta vuosille 2012, 2015, 2016 ja 2017 tehdyistä menosäästöistä, jotka on tehty pysyviksi. Lisäksi vuosille 2014 ja 2016 on toteutettu indeksikorotuksia vastaava säästö yhteensä noin 1,6 miljoonaa euroa. Säästöt on toteutettu yksikköhintoja alentamalla.

Tehtyjen säästöpäätösten vaikutuksia myös museoiden, teattereiden ja orkestereiden toiminta-edellytyksiin on vaikea arvioida täysimääräisesti. Vaikutus näkyy kustannuspohjassa aina neljän vuoden kuluttua siitä, kun säästöpäätös toteutetaan.

3 Keskeiset ehdotukset

Pääministeri Juha Sipilän hallitus on hallitusohjelmassaan sitoutunut julkisen kestävyysvajeen kattamiseen tarvittavien säästöjen ja rakenteellisia uudistuksia koskevien päätösten tekemiseen hallituskauden aikana. Hallitusohjelmassa on sovittu julkista taloutta välittömästi vahvistavista sopeutustoimista. Osana hallituksen päättämiä julkisen talouden sopeuttamistoimina hallitus on päättänyt indeksikorotusten jäädyttämisestä opetus- ja kulttuuritoimen hallinnonalalla vuosina 2016—2019. Vuonna 2017 jäädytys otettiin huomioon osana kilpailukykysovimuksen mukaista työnantajamaksujen alenemisen ja rahoitusvastuun muutosten aiheuttamaa negatiivista kustannustason muutosta.

Tällä esityksellä toteutettaisiin hallituksen päättämä vuosia 2016—2019 koskeva indeksikorotusten jäädyttäminen vuoden 2018 osalta opetus- ja kulttuuritoimen hallinnonalalla lukuun ottamatta ammatillista koulutusta.

Osana ammatillisen koulutuksen reformia on muutettu opetus- ja kulttuuritoimen rahoitukselta annettua lakia ammatillisen koulutuksen rahoituksen osalta. Rahoituslain muuttamisesta annettu laki (532/2017) tulee voimaan 1.1.2018. Ammatillisen koulutuksen rahoitus perustuu jatkossa valtion talousarvion määrärahaan, ja kustannuspohjasta luovutaan kaikilta osin. Talousarvioon otettava määräraha ja siihen liittyvää kunnan omarahoitusosuutta tarkistetaan vuosittain ammatillisen koulutuksen indeksin kustannustason nousua vastaavasti.

Ammatillisen koulutuksen reformin yhteydessä muutetun rahoituslain 9 §:n 2 momentissa säädetään ammatillisen koulutuksen määrärahan korottamisesta indeksillä. Säännöksen mukaan edellisenä vuonna ammatillisen koulutuksen järjestäjille osoitettua valtion määrärahaa korotetaan kertaluonteisia eriä lukuun ottamatta ammatillisen koulutuksen indeksin vuotuista kustannustason nousua vastaavasti. Myös rahoituslain uudessa 9 a §:n 1 momentissa säädettyä kuntien rahoitusosuutta korotetaan vastaavasti ammatillisen koulutuksen indeksillä. Rahoituslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan lain 9 §:n 2 momenttia sovelletaan kuitenkin ensimmäisen kerran varainhoitovuodelle 2020 myönnettävään rahoitukseen, koska hallituksen päätöksen mukaisesti indeksikorotuksia ei toteuteta vuosina 2017—2019.

Edellä mainittu valtiontalouden sopeutustoimena hallitusohjelmaan kirjattu indeksijäädytys koskee opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan kaikkia valtionosuuksia. Tämän vuoksi indeksien jäädytys koskee myös vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaisia valtionosuuksia, joten vapaasta sivistystyöstä annetun lain 12 §:n mukaista kustannustason muutosta ei otettaisi huomioon vuoden 2018 osalta vapaan sivistystyön lain nojalla laskettaviin ja määrätäviin yksikköhintoihin.

Vuoden 2018 alussa voimaan tulevat yleisistä kirjastoista annetun lain säännökset valtakunnallisen ja alueellisen kehittämistehtävästä sekä erityisestä tehtävästä edellyttävät muutoksia rahoituslain valtionavustuksia koskevaan rahoituslain 44 §:ään.

Liikuntalain on korvannut 1.5.2015 voimaan tullut uusi liikuntalaki, ja nuorisolain on korvannut 1.1.2017 voimaan tullut uusi nuorisolaki. Rahoituslain 1 §:n 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi edellä mainittujen lakien muutoksista johtuvat tarkistukset.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Säästön laskenta perustuu vuoden 2018 talousarvioesityksen suoritemääriin. Säästön laskennassa käytetty indeksikorotusarvio vuonna 2018 on 0,6 prosenttia.

Vuoden 2018 indeksikorotuksia vastaava säästö opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksissa on yhteensä noin 4,96 milj. euroa (lukuun ottamatta ammatillista koulutusta) ja vapaan sivistystyön oppilaitoksissa 0,6 miljoonaa euroa. Lisäksi kuntien omarahoitussuuden säästö lukiokoulutuksessa on noin 2,5 milj. euroa, jolloin lukiokoulutuksen kokonaissäästö on noin 4,2 milj. euroa.

Vuoden 2018 indeksikorotuksia vastaavan säästön pysyväksi tekemisen johdosta tehtävä vähennys vähentää museoiden, teattereiden ja orkestereiden ylläpitäjien valtionosuutta yhteensä 0,76 miljoonaa euroa. Indeksijäädytys toteutettaisiin siten, että vuoden 2018 indeksikorotus tehtäisiin laskennallisesti, mutta vastaavan suuruinen säästö huomioitaisiin kunkin taide- ja kulttuurilaitosmuodon osalta euromääräisissä yksikköhinnoissa. Museoiden valtionosuuksiin kohdentuisi 0,252 miljoonan euron, teattereiden 0,376 miljoonan ja orkestereiden 0,135 miljoonan euron pysyvä säästö. Euromääriin sisältyy yksityisten toimijoiden arvonlisäverovaikutus.

Alla taulukko indeksitarkistuksia vastaavista säästöistä valtionosuuteen:

Rahoitusmuoto	Arvioitu säästö valtionosuudesta
Perusopetus (rahoituslain mukaiset toiminnot)	2,0 milj. euroa
Lukiokoulutus	1,7 milj. euroa
Taiteen perusopetus	0,5 milj. euroa
Kansalaisopistot	0,5 milj. euroa
Opintokeskukset	0,1 milj. euroa
Museot, teatterit ja orkesterit	0,76 milj. euroa

4.2 Vaikutukset kuntien, koulutuksen järjestäjien, viranomaisten sekä museoiden, teattereiden ja orkesterien ylläpitäjien toimintaan

Esityksellä ei ole vaikutusta valtion ja kuntien väliseen kustannustenjakoon eikä viranomais-ten toimintaan.

Indeksikorotusta vastaavan säästön vuoksi koulutuksen ja opetuksen järjestäjäkunnat ja muut koulutuksen ja opetuksen järjestäjät sekä oppilaitosten ylläpitäjät joutuvat jonkin verran sopeuttamaan toimintaansa, koska rahoituksessa ei huomioida kustannustason muutosta vuoden 2018 osalta. Tämä edellyttää koulutuksen ja opetuksen järjestäjäkuntien ja muiden koulutuksen ja opetuksen järjestäjien sekä oppilaitosten ylläpitäjien toiminnan sopeuttamista käytettävissä olevien resurssien määrään, toiminnan tehostamista ja kustannusten alentamista.

Vuoden 2018 indeksikorotusta vastaavan säästön johdosta valtionosuuden piirissä olevat museot, teatterit ja orkesterit joutuvat tekemään lisäsopeutuksia toimintaansa. Säästötoimenpiteillä voi olla seurauksia museoiden, teatterien ja orkesterien toimintaedellytyksiin sekä alan työllisyyteen.

5 Asian valmistelu

5.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä. Esitys on 24 päivänä elokuuta 2017 käsitelty kunnallistalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa. Esitys on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastusyksikössä.

5.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Hallituksen esityksen suppeuden ja kiireisen aikataulun vuoksi lausuntoja pyydettiin vain muutamalta taholta. Lausunto pyydettiin valtionvarainministeriöltä, Suomen Kuntaliitto ry:ltä, Suomen museoliitto ry:ltä, Suomen Sinfoniaorkesterit ry:ltä ja Suomen Teatterijärjestöjen Keskusliitto ry:ltä.

Valtionvarainministeriöllä ei ollut lausuttavaa asiassa. Suomen Kuntaliitto pitää kuntatalouden vahvistamiseen tähtääviä toimenpiteitä tärkeänä, mutta pitää huolestuttavana varhaiskasvatukseen, koulutukseen ja kulttuuritoimeen kohdistuneita valtion rahoituksen pitkäaikaisia vähentämistoimenpiteitä. Vaarana on, että rahoitusvastuuta siirretään erilaisilla valtion rahoitusleikkauksilla edelleen kunnille ja koulutuksen järjestäjille. Kuntaliitto piti lausunnossaan tärkeänä, että vuodesta 2012 alkaen toteutettujen ja vuoteen 2019 asti esitettyjen rahoituksen leikkausten vaikutukset arvioidaan ja tarkastellaan rahoituksen riittävyyttä opetus- ja kulttuuritoimen tehtävien hoitamiseen.

Suomen museoliitto ry:n näkemyksen mukaan rahoitusleikkaukset heikentävät museoiden toimintaedellytyksiä ilman, että niillä saavutetaan mitään niistä tavoitteista, joilla leikkauksia perustellaan. Suomen museoliitto ry:n mukaan ensi vuoden panostuksella rahoitus on palautettava vähintään sille tasolle, jolla sen pitäisi olla ilman kulttuuritoimen rahoitukseen tehtyjä ja mahdollisesti tehtäviä muutoksia. Suomen museoliitto ry esittää, että lausunnolla oleva muutosesitys hylätään. Suomen Sinfoniaorkesterit ry:n lausunnon mukaan jatkuva rahoituksen leikkaaminen lisää negatiivisia vaikutuksia taidelaitosten toimintaa ja estää hallitusohjelman

kärkihankkeen kulttuurin saavutettavuus toteutumista. Suomen Sinfoniaorkesterit ry katsoo lausunnossaan, että tulevat suunnitellut leikkaukset rampauttavat koko orkesterilaitoksen, kun noin 80 % kaikista orkestereiden kuluista on palkka- ja sosiaalikuluja. Suomen Sinfoniaorkesterit ry esittää, että lakiesitystä muutetaan siten, että orkestereiden rahoitus nostetaan lakisääteiselle tasolle, ja lausunnolla oleva muutosesitys hylätään. Suomen Teatterijärjestöjen keskusliitto ry ei antanut määräaikaan mennessä lausuntoa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että Kansallisessa koulutuksen arviointikeskuksessa on valmisteilla arviointi valtiontalouden säästöjen vaikutuksista sivistyksellisiin oikeuksiin. Arviointi kohdistuu sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseen, ja erityisesti nuorten ihmisten tosiasiallisiin ja yhtäläisiin mahdollisuuksiin saada koulutusta. Arviointi, joka valmistuu kuluvan vuoden aikana tuottaa myös tietoa säästötoimenpiteiden tosiasiallisista vaikutuksista.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

1 §. *Soveltamisala.* Uudella liikuntalailla (390/2015) on korvattu liikuntalaki (1054/1998) ja uudella nuorisolailla (1285/2016) on korvattu nuorisolaki (72/2006). Soveltamisalaa koskevaan 1 §:n 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi edellä mainittujen lakien muutoksista johtuvat säädöskokoelman numeroita koskevat korjaukset.

23 b §. *Keskimääräisestä yksikkö hinnasta tehtävät vähennykset.* Pykälän 1 momentissa säädettyihin lukiokoulutuksen ja taiteen perusopetuksen keskimääräisistä yksikkö hinnoista tehtäviin vähennyksiin ehdotetaan lisättäväksi vuotta 2018 koskeva indeksijäädytys siten, että indeksikorotus tehtäisiin laskennallisesti, mutta vastaavan suuruinen säästö huomioitaisiin vähennyksenä koulutusmuoto kohtaisissa 23 b §:n mukaisissa euromäärissä. Säästön vaikutus on pysyvä. Lukiokoulutuksen keskimääräisestä yksikkö hinnasta vähennettävään euromäärään ehdotetaan lisättäväksi 42,70 euroa, eli lukiokoulutuksen keskimääräisestä yksikkö hinnasta vähennettäisiin 1 091,22 euroa. Taiteen perusopetuksesta vähennettävään euromäärään ehdotetaan lisättäväksi 0,48 euroa, eli taiteen perusopetuksen keskimääräisestä yksikkö hinnasta vähennettäisiin 2,88 euroa.

29 §. *Esi- ja perusopetuksen yksikkö hinnat.* Pykälän 1 momentissa säädetään opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoiman esi- ja perusopetuksen yksikkö hintojen laskemista koskevat laskentakaavat ja kertoimet. Momentissa kotikuntakorvauksen perusosasta vähennettävään euromäärään 197,23 euroa ehdotetaan lisättäväksi vuoden 2018 indeksikorotusta vastaava säästö 38,84 euroa eli vähennettävä euromäärä olisi yhteensä 236,07 euroa. Pykälän 1 momentissa tarkoitettujen esi- ja perusopetuksen eri toimintojen yksikkö hinnat oppilasta, läsnäolokuukautta tai kurssia kohden saataisiin, kun kotikuntakorvauksen perusosasta vähennettäisiin edellä mainittu 236,07 euroa ja saatu erotus kerrottaisiin momentin asianomaista toimintoa koskevalla kertoimella.

35 a §. *Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikkö hinnoista tehtävät vähennykset.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että 35 §:n mukaisesti laskettuja museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikkö hintoja alennettaisiin vuodesta 2018 lukien museoilla 16 479 eurolla, teattereilla 10 707 eurolla ja orkestereilla 10 612 eurolla. Vähennyksen tarkoituksena on tehdä vuosien 2016—2019 kehyspäättöksen mukainen vuotta 2018 koskeva indeksijäädytys pysyväksi.

44 §. *Valtionavustukset.* Pykälän 3 momenttiin tehtäisiin vuoden 2018 alussa voimaan tulevien yleisistä kirjastoista annetun lain 7 ja 8 §:n vaatimat lähinnä tekniset muutokset. Lakiviittaus kirjastolakiin muutettaisiin koskemaan uutta yleisistä kirjastoista annettua lakia. Keskus kirjaston ja maakuntakirjaston käsitteet korvattaisiin yleisistä kirjastoista annetun lain 7 ja 8 §:n mukaisilla käsitteillä valtakunnallinen kehittämistehtävä ja alueellinen kehittämistehtävä.

Yleisistä kirjastoista annettua lakia koskevan hallituksen esityksen mukaan tarkoituksena on, että kehittämistehtävää hoitava yleinen kirjasto pystyisi suoriutumaan kehittämistehtävästä vuosittain valtion talousarvioon varatulla määrärahalla (HE 238/2016 vp, s.31 ja 32). Avustukset kehittämistehtävän hoitamiseen ovat kuitenkin harkinnanvaraisia. Valtionapuviran-

omaisen tulisi muun muassa arvioida, ovatko avustushakemuksessa esitetyt kustannukset kokonaisuudessaan tarpeellisia ja määrältään kohtuullisia.

1.2 Laki vapaasta sivistystyöstä

11 b §. *Oppilaitosten yksikkö hinnasta tehtävät vähennykset.* Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että rahoituksen perusteena olevien kansanopiston opiskelijaviikon, kansalaisopiston opetustunnin, valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen opiskelijavuorokauden, kesäyliopiston opetustunnin ja opintokeskuksen opetustunnin keskimääräisiin yksikköhintoihin tehtäisiin vuoden 2018 indeksikorotus laskennallisesti, mutta vastaavan suuruinen säästö lisättäisiin asianomaisista toiminnoista 11 b §:ssä vähennettäviin euromääriin. Momentissa vähennettävään euromäärään lisättäisiin 1,72 euroa kansanopiston opiskelijaviikon, valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen opiskelijavuorokauden osalta 0,54 euroa, kansalaisopiston opetustunnin osalta 0,52 euroa, kesäyliopiston opetustunnin osalta 0,83 euroa ja opintokeskuksen opetustunnin osalta 0,76 euroa. Säästön vaikutus ehdotetaan tehtävän pysyväksi. Kansanopistojen, kesäyliopistojen ja valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten osalta indeksijäädytys ei aiheuta tällä hetkellä säästöjä, koska niiden toteutuneet kustannukset säästöt huomioiden alittaisivat pykälän 2 momentissa säädetyn yksikkö hinnan vähimmäistason, jolloin indeksijäädytyksellä ei ole vaikutusta yksikköhintaan.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2018. Lakeja sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelle 2018 myönnettävään rahoitukseen ja valtionosuuksiin.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksessä ehdotetaan valtiontalouden säästöpäätöksiin liittyen muutoksia rahoituslakiin ja vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin. Ehdotetuilla muutoksilla toteutetaan osaltaan valtioneuvoston päätöstä indeksikorotusten jäädyttämisestä opetus- ja kulttuuritoimen hallinnon alalla. Ehdotetut rahoituslain muutokset merkitsevät käytettävissä olevien resurssien niukkenemistä kustannustason muutoksesta johtuvan korotuksen tekemättä jättämisen verran.

Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti arvioinut valtionosuuslainsäädäntöä paitsi sosiaalisten ja sivistyksellisten perusoikeuksien turvaamisen, mutta myös perustuslain 121 §:ssä säädetyn kunnallisen itsehallinnon kannalta. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneessa käytännössään korostanut, että kuntien tehtävistä säädettäessä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallista edellytyksistä suoritua velvoitteistaan (PeVL 60/2014 vp). Ehdotetulla hallituksen esityksellä ei puututtaisi kunnan järjestämän koulutuksen laajuuteen eikä myöskään lisättäisi kuntien rahoitusvastuuta. Ehdotetun muutoksen valtionosuuden määrään ei voida arvioida vaarantavan kuntien mahdollisuutta päättää itsenäisesti omasta taloudestaan, että hallituksen esityksen voitaisiin katsoa loukkaavan perustuslain 121 §:ssä säädettyä kunnallista itsehallintoa.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuusjärjestelmällä toteutetaan osaltaan perustuslain 16 §:n 2 momentissa julkiselle vallalle asetettuja velvoitteita turvata sivistykselliset oikeudet. Perustuslakivaliokunta on viimeaikaisessa käytännössään (PeVL 16/2014 vp) hyväksynyt lainsäätä-

jälle varsin laajan harkintamarginaalin säädettäessä leikkauksia valtionosuusjärjestelmään silloinkin, kun ne vaikuttavat merkittävästi yksittäisten kuntien valtionosuuksiin. Perustuslakivaliokunta (mm. PeVL 44/2014 vp) on todennut, että valtiontalouden säästötavoitteet taloudellisen laskusuhdanteen aikana voivat sinänsä muodostaa hyväksyttävän perusteen puuttua jossain määrin myös perustuslaissa turvattujen oikeuksien tasoon, mutta että sääntely ei saa kokonaisuutena arvioiden vaarantaa perustuslaissa asetettua tukemisvelvoitetta. Esityksessä ehdotettujen muutosten vaikutuksia esi- ja perusopetuksen, lukiokoulutuksen sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden sekä vapaan sivistystyön oppilaitosten toimintaan ei voida pitää niin merkittävänä, että ehdotetun sääntelyn voitaisiin katsoa vaarantavan perustuslain turvaamien sivistyksellisten oikeuksien toteutumista. Hallituksen käsityksen mukaan esitys voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiesitykset:

1.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 1 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta, 23 b §:n 1 momentti, 29 §:n 1 momentti, 35 a § ja 44 §:n 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat, 1 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta laissa 1410/2014, 23 b §:n 1 momentti laissa (532/2017) sekä 29 §:n 1 momentti ja 35 a § laissa 1486/2016, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta ja -avustuksesta sekä muusta rahoituksesta sellaista toimintaa varten, josta säädetään:

-
- 4) nuorisolaissa (1285/2016);
 - 5) liikuntalaissa (390/2015);
-

23 b §

Keskimääräisestä yksikkö hinnasta tehtävät vähennykset

Laskettaessa edellä 23 §:n 1 momentin mukaisesti keskimääräisiä yksikköhintoja vähennetään vuosittain seuraavat euromäärät:

- 1) lukiokoulutuksen osalta 1 091,22 euroa;
 - 2) taiteen perusopetuksen osalta 2,88 euroa.
-

29 §

Esi- ja perusopetuksen yksikkö hinnat

Edellä 2 §:n 2 momentin 1—5 ja 9 kohdassa tarkoitettujen toimintojen yksikkö hinnat saadaan, kun valtiovarainministeriön kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti päättämän kotikuntakorvauksen perusosasta vähennetään 236,07 euroa, ja saatu erotus kerrotaan seuraavilla kertoimilla:

	oppilasta kohden	läsnäolokuukautta kohden	kurssia kohden
Lisäopetus	1,26		
Pidennetty oppivelvollisuus, viisi- vuotiaille järjestettävä esiopetus	1,41		
Pidennetyn oppivelvollisuuden lisä- rahoitus, vaikeimmin kehitysvam- maiset	4,76		
Pidennetyn oppivelvollisuuden lisä- rahoitus, muut kuin vaikeimmin kehitysvammaiset	2,97		
Sisäoppilaitoslisä	0,46		
Koulukotikorotus	1,86		
Ulkomailla järjestettävä perusope- tuslain mukainen opetus	1,23		
Perusopetukseen valmistava opetus		0,186	
Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettu muu kuin pykälän 2 momentissa säädetty perusopetus			0,046

35 a §

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnoista tehtävät vähennykset

Laskettaessa museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhintoja 35 §:n 1—3 momen-
tissa säädetyn mukaisesti niitä alennetaan vuosittain seuraavasti:

- 1) museoiden osalta 16 479 euroa;
- 2) teattereiden osalta 10 707 euroa;
- 3) orkestereiden osalta 10 612 euroa.

44 §

Valtionavustukset

Kunnalle myönnetään valtionavustusta valtion talousarvioon myönnetyn määrärahan rajois-
sa yleisistä kirjastoista annetun lain 7 §:ssä tarkoitetun valtakunnallisen kehittämistehtävän,
8 §:ssä tarkoitetun alueellisen kehittämistehtävän ja 9 §:ssä tarkoitetun erityisen tehtävän hoi-

tamiseen määrä, joka vastaa tehtävästä aiheutuvia tarpeellisia ja määrältään kohtuullisia lisäkustannuksia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 ____.

2.

Laki

vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 11 b §:n 1 momentti, sellaisena
kuin se on laissa 1608/2015, seuraavasti:

11 b §

Oppilaitosten yksikkö hinnasta tehtävät vähennykset

Edellä 11 §:n mukaisesti määrättävästä yksikkö hinnasta, jossa on huomioitu 12 §:ssä tarkoi-
tettu kustannustason sekä toiminnan laajuuden ja laadun muutos, vähennetään:

- 1) kansanopiston opiskelijaviikon osalta 11,19 euroa;
- 2) valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen opiskelijavuorokauden osalta 3,35 euroa;
- 3) kansalaisopiston opetustunnin osalta 3,18 euroa;
- 4) kesäyliopiston opetustunnin osalta 5,83 euroa;
- 5) opintokeskuksen opetustunnin osalta 3,87 euroa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____.

Helsingissä 14 päivänä syyskuuta 2017

Pääministeri

Juha Sipilä

Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen

1.

Laki**opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 1 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta, 23 b §:n 1 momentti, 29 §:n 1 momentti, 35 a § ja 44 §:n 3 momentti, sellaisina kuin niistä ovat, 1 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta laissa 1410/2014, 23 b §:n 1 momentti laissa (532/2017) sekä 29 §:n 1 momentti ja 35 a § laissa 1486/2016, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Tässä laissa säädetään kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta ja -avustuksesta sekä muusta rahoituksesta sellaista toimintaa varten, josta säädetään:

Tässä laissa säädetään kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta ja -avustuksesta sekä muusta rahoituksesta sellaista toimintaa varten, josta säädetään:

-
- 4) nuorisolaissa (72/2006);
 5) liikuntalaissa (1054/1998);
-

-
- 4) nuorisolaissa (1285/2016);
 5) liikuntalaissa (390/2015);
-

23 b §

23 b §

*Keskimääräisestä yksikkö hinnasta tehtävät vähennykset**Keskimääräisestä yksikkö hinnasta tehtävät vähennykset*

Laskettaessa edellä 23 §:n 1 momentin mukaisesti keskimääräisiä yksikköhintoja vähennetään vuosittain seuraavat euromäärät:

- 1) lukiokoulutuksen osalta 1 048,52 euroa;
 2) taiteen perusopetuksen osalta 2,41 euroa.
-

Laskettaessa edellä 23 §:n 1 momentin mukaisesti keskimääräisiä yksikköhintoja vähennetään vuosittain seuraavat euromäärät:

- 1) lukiokoulutuksen osalta 1 091,22 euroa;
 ja
 2) taiteen perusopetuksen osalta 2,88 euroa.
-

29 §

29 §

*Esi- ja perusopetuksen yksikköhinnat**Esi- ja perusopetuksen yksikköhinnat*

Edellä 2 §:n 2 momentin 1—5 ja 9 kohdassa tarkoitettujen toimintojen yksikköhinnat

Edellä 2 §:n 2 momentin 1—5 ja 9 kohdassa tarkoitettujen toimintojen yksikköhinnat

HE 99/2017 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

saadaan, kun valtiovarainministeriön kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti päättämän kotikunta-korvauksen perusosasta vähennetään 197,23 euroa, ja saatu erotus kerrotaan seuraavilla kertoimilla:

saadaan, kun valtiovarainministeriön kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 38 §:n mukaisesti päättämän kotikunta-korvauksen perusosasta vähennetään 236,07 euroa, ja saatu erotus kerrotaan seuraavilla kertoimilla:

	oppilasta kohden	länäolokuukaut- ta kohden	kurssia kohden		oppilasta kohden	länäolo- kuukautta kohden	kurssia kohden
Lisäopetus	1,26			Lisäopetus	1,26		
Pidennetty oppivel- vollisuus, viisivuo- tiaille järjestettävä esiopetus	1,41			Pidennetty oppivel- vollisuus, viisivuoti- aille järjestettävä esiopetus	1,41		
Pidennetyn oppivel- vollisuuden lisära- hoitus, vaikeimmin kehitysvammaiset	4,76			Pidennetyn oppivel- vollisuuden lisära- hoitus, vaikeimmin kehitysvammaiset	4,76		
Pidennetyn oppivel- vollisuuden lisära- hoitus, muut kuin vaikeimmin kehi- tysvammaiset	2,97			Pidennetyn oppivel- vollisuuden lisära- hoitus, muut kuin vaikeimmin kehitys- vammaiset	2,97		
Sisäoppilaitoslisä	0,46			Sisäoppilaitoslisä	0,46		
Koulukotikoroitus	1,86			Koulukotikoroitus	1,86		
Ulkomailla järjestet- tävä perusopetuslain mukainen opetus	1,23			Ulkomailla järjestet- tävä perusopetuslain mukainen opetus	1,23		
Perusopetukseen valmistava opetus		0,186		Perusopetukseen valmistava opetus		0,186	
Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettu muu kuin pykälän 2 momentissa säädet- ty perusopetus			0,046	Perusopetuslain 46 §:ssä tarkoitettu muu kuin pykälän 2 momentissa säädetty perusopetus			0,046

Voimassa oleva laki

Ehdotus

35 a §

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnoista tehtävät vähennykset

Laskettaessa museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhintoja 35 §:n 1—3 momentissa säädetyn mukaisesti niitä alennetaan vuosittain seuraavasti:

- 1) museoiden osalta 15 996 euroa;
- 2) teattereiden osalta 10 323 euroa;
- 3) orkestereiden osalta 10 253 euroa.

35 a §

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnoista tehtävät vähennykset

Laskettaessa museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhintoja 35 §:n 1—3 momentissa säädetyn mukaisesti niitä alennetaan vuosittain seuraavasti:

- 1) museoiden osalta 16 479 euroa;
- 2) teattereiden osalta 10 707 euroa;
- 3) orkestereiden osalta 10 612 euroa.

44 §

Valtionavustukset

Kunnalle myönnetään valtionavustusta valtion talousarvioon myönnetyn määrärahan rajoissa kirjastolaissa tarkoitetun keskuskirjasto- ja maakuntakirjastotehtävän hoitamiseen määrä, joka vastaa likimäärin mainitusta tehtävästä aiheutuvia lisäkustannuksia.

44 §

Valtionavustukset

Kunnalle myönnetään valtionavustusta valtion talousarvioon myönnetyn määrärahan rajoissa yleisistä kirjastoista annetun lain 7 §:ssä tarkoitetun valtakunnallisen kehittämistehtävän, 8 §:ssä tarkoitetun alueellisen kehittämistehtävän ja 9 §:ssä tarkoitetun erityisen tehtävän hoitamiseen määrä, joka vastaa tehtävästä aiheutuvia tarpeellisia ja määrältään kohtuullisia lisäkustannuksia.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 20 .

2.

Laki

vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) 11 b §:n 1 momentti, sellaisena
 kuin se on laissa 1608/2015, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 b §

11 b §

*Oppilaitosten yksikkö hinnasta tehtävät vä-
 hennykset*

*Oppilaitosten yksikkö hinnasta tehtävät vä-
 hennykset*

Edellä 11 §:n mukaisesti määrättävästä yksikkö hinnasta, jossa on huomioitu 12 §:ssä tarkoitettu kustannustason sekä toiminnan laajuuden ja laadun muutos, vähennetään:

- 1) kansanopiston opiskelijaviikon osalta 9,47 euroa;
- 2) valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen opiskelijavuorokauden osalta 2,81 euroa;
- 3) kansalaisopiston opetustunnin osalta 2,66 euroa;
- 4) kesäyliopiston opetustunnin osalta 5,00 euroa;
- 5) opintokeskuksen opetustunnin osalta 3,11 euroa.

Edellä 11 §:n mukaisesti määrättävästä yksikkö hinnasta, jossa on huomioitu 12 §:ssä tarkoitettu kustannustason sekä toiminnan laajuuden ja laadun muutos, vähennetään:

- 1) kansanopiston opiskelijaviikon osalta 11,19 euroa;
- 2) valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen opiskelijavuorokauden osalta 3,35 euroa;
- 3) kansalaisopiston opetustunnin osalta 3,18 euroa;
- 4) kesäyliopiston opetustunnin osalta 5,83 euroa;
- 5) opintokeskuksen opetustunnin osalta 3,87 euroa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
 ta 20 .